

Izvedba drame *Noćne ptice* (New York, Teatro Círculo, 2014.). „Maločas je zvonio telefon. On je zvao. I sigurno će ponovno nazvati. Radije bih da nas prijaví. Reci mu da zove policiju...” U ulozi Visoke žene: Puy Navarro. Fotografirao: Nick Rogers.

osjećam jednaku odgovornost prema svima njima. Zato mislim da povijesni tekst nije jedini temelj za tumačenje prošlosti, osobito ako imamo na umu koliko političku težinu on može ostaviti u sadašnjosti. Nastojim izbjeći dvije zamke kad pišem o povijesnim temama. Kao prvo, ne želim gledatelja dovesti pred gotov čin u kojem bi on trebao biti svjedokom prošlih događaja, jer kao autor ni ne mogu objektivno govoriti o razdoblju u kojem nisam živio, kao na primjer, u Španjolskoj uoči početka građanskog rata 1936. ili u Moskvi za vrijeme Staljinova režima ili u Europi za vrijeme progona Židova. Ne samo da bi to dalo lažnu sliku, već preskakanjem iz sadašnjosti u prošlost gubimo čitav sadržaj i kontekst koji se nalazi između njih. Cijelog sam se života bavio filozofijom Waltera Benjamina i uvijek slijedim njegovu ideju o tome da nam vrijeme

Mislim da u svakom smislu, političkom, moralnom ili bilo kojem drugom, umjetnost općenito, pa onda i kazalište, imaju dužnost predstaviti složenost povijesnih zbivanja.

otkriva istinu. Tako tvoja generacija može imati bolju sliku o maršalu Titu nego generacija tvojih roditelja, ali ne zato što su mlade generacije mudrije, nego zato što je vrijeme otkrilo neke nove spoznaje o njemu. Ako učinimo pomak od sadašnjosti prema prošlosti možemo naglasiti aktualnost minulih događaja. Mogli bismo tu tehniku povezati s modnom industrijom koja bira modele iz prošlosti koje

izgladnjela (Famélica). Trenutačno radimo i na mojoj adaptaciji drame *Don Juan Tenorio* poznatog španjolskog autora s kraja 19. stoljeća, Joséa Zorrilla, u režiji Blance Portillo. Upravo je izvedena i moja prva drama za djecu, *Slon je zauzeo katedralu* (*El elefante ha ocupado la catedral*). U Španjolskoj se na tri različita mjesta pod mojim vodstvom postavljaju tekstovi *Jezik u komadićima*, *Mladić u zadnjim redovima* i *Umjetnost razgovora* (*El arte de la entrevista*). U Njemačkoj će se u studenom premijerno izvesti *Mladić u zadnjim redovima*, a u Grčkoj trenutačno pripremaju *Ljubavna pisma Staljinu*. U Meksiku ćemo također moći uskoro vidjeti drame *Mladić u zadnjim redovima*, *Ljubavna pisma Staljinu* i *Trajni mir* (*La paz perpetua*). U Urugvaju pak rade na tekstu *Kritičar* (*Crítico*), u Čileu *Jezik u komadićima...* Ujedno, ovog sam ljeta temeljito pregledao i doradio tekstove *Reykjavíka* i *Umjetnosti razgovora*. Trenutačno radim na dva nova teksta; prvi sam naslovio *Prevoditeljica* (*La intérprete*), dosada sam napisao svega desetak stranica i još ni sam ne znam kamo će me tekst odvesti. Drugi tekst nosi naslov *Golem* (*El golem*), a započeo sam ga još prije nekoliko godina i mislim da sam ga spreman dovršiti ili barem napisati prvu verziju. Mogu ti pokazati kako radim; ovdje imam različite fascikle u kojima pohranjujem motive koji mi padnu na pamet. Svi moji tekstovi započinju u ovim bilježnicama. Primjerice, ovaj fascikli nosi natpis *Teme* i u njemu čuvam bilješke o mnogim djelima koja sam želio napisati. Ili čuvam rečenice koje mi daju povod za pisanje, rečenice koje čujem od drugih ljudi ili pročitam na nekom neočekivanom mjestu. Tako sam neki dan čuo ovu neobičnu rečenicu, ne znam na što se odnosila: „Daju jedan primjerak po obitelji”, i učinilo mi se da bi to mogla biti zanimljiva početna misao za priču. Ili na primjer, jedan Pasolinijev citat: „Umjesto cjelovitog obrazovanja treba dati osjećaj sigurnosti.” Nekidan sam na jednoj konferenciji zabilježio i ovo: „47% današnjih poslova automatizirati će se ili komputerizirati. Što više znamo, to je manja vjerojatnost da će nas zamijeniti uređajima.” To su misli koje čuvam i koje se jednog dana mogu pretvoriti u dramske tekstove.

Razgovor ćemo završiti pitanjem o tvom trenutačnom radu; čime se baviš i koji projekte planiraš u budućnosti?

Trenutačno se nekoliko mojih drama izvodi u različitim stranim zemljama; *Mladić u zadnjim redovima* (*El chico de la última fila*) u Argentini u Buenos Airesu, a u Montrealu postavljaju *Himmelweg*. Za nekoliko će se dana premijerno izvesti *Debeli i mršavi* (*El gordo y el flaco*) na Kanarskim otocima, a u pripremi je i novi tekst,